

PERTEV BORATAV

14 Ağustos 1963

Bussy-Anost

Santo Tırso

Portugal (Portekiz)

Sevgili Kardeşim Tayyip;

Portekiz'deki kongre dönüşü Paris'te mektubunu bulduk. Tafsilatlı, tatlı bir mektup. Pertev ve ben çok sevindik. Üç günlük Paris ikâmeti sana hemen yazmak imkânını vermedi. Derhal bavulları boşaltmak, içindekileri yeni vaziyete göre ayarlamak, Murat'ın ve bizim yeniden bavullarımızı hazırlamak, yemek pişirmek, evi tanzim etmek velhasıl bir hay huy içinde durmadan çalışmak icap etti. Murat Korsika'ya gitmeye karar verdi. Bir arkadaşıyla daha evvel İsveç'e gideceklerdi, çocuğun imtihanları iyi geçmemiş, çalışmak için tatilden vazgeçince Murat başka bir arkadaşına uymaya mecbur oldu. Şimdi o Korsika'da, biz de Paris'e iki yüz elli kilometre mesafede şirin, sessiz bir köydeyiz. Dört gün sonra Paris'e dönüyoruz. Buraya iki haftadan fazla ayırmaya imkân olmadı. Bana kalsa iki ay oturmak isterdim. Nasıl güzel nasıl şirin bir köy anlatamam. Yemyeşil bir vadi içinde, çam ormanları arasında, kahvesi, fırını, sokakta gece yanan elektrikleri bile olmayan bir köy. Çırcır böceklerinden başka ses yok. Paris'e bu kadar yakın bir yerde, dünyaya kapalı sessiz bir cennet bulmak bizim için hakikaten bir şans oldu. Burası rahmetli de Laro'nun köyüne yakın bir yer. Her sene o karısı ve çocuğu ile buraya gelir tatillerini geçirirmiş. Birçok eserlerini de burada yazmış. De Laro öldükten sonra Madam de Laro her sene yine geliyor. Bu sene de bize teklif etti, beraber geldik. Onun eski bir köy arkadaşının evinde pansiyonuz. Madam de Laro da bizimle beraber. İki ay evvel nefis bir otomobil aldı, her gün bir yeri geziyoruz. Bir defasında dokuz yüz metre irtifada Falen tepesine çıktık, buraya yarım saat. Her adım başı bir cennet, dağ derelerinde ellerimizi yıkadık. Buz gibi sularından içtik. Çamların altına uzandık, dağların arasına yapılmış ufak bir kahvede kahvelerimizi içtik. Sonra saatlerce Mirtelles dedikleri hafif ekşi, küçük bir meyve topladık. Evde de çay yaptık. Harikulade bir gündü. Her adım başı, cennete açılmış bir pencereden seyrederek gibi tabiatın başka bir tablosunu seyrettik. Yollar nasıl sessiz, güneş nasıl güzel, çamlar nasıl kokulu idi anlatamam.

Kışın buraları başka güzel olurmuş, çamlar bembeyaz karla örtülünce kayak için gelenler bu küçük kahvede dinlenirler, geceyi civardaki otellerde geçirirlermiş. Geçen gün Madam bizi otuz kilometre ötede bir göle götürdü. Burası yerli turistlerin sık sık ziyaret ettikleri bir yer. Pazardı ve çok insan vardı. Gölün etrafı oteller, kahveler, şirin villalarla çevrilmişti. Fransızlar güzel köşeler yaratmayı seviyorlar. İnsan ayağının kadar bastığı bu yerlerde bile neler düşünmemişler. Atlı gelenlerin atlarını bırakıp rahatça gezmeleri için onlara bakım yerleri yapılmış. Çocuğunuzu bırakıp rahatça gezebilmeniz için çocuk bahçeleri var. Su eğlenceleri, her şey... Dün de bir şelaleye gittik. Dağların arasından gelen deli bir derenin bir kayanın üstünden köpükler yayarak atlayışını seyrettik. Kayaların üstüne çıktık. Biraz ötede başka bir dere ile birleştiği yere kadar yürüdük. Bu sessiz dağın tepesine yapılmış küçük bir kahvede dondurmalarımızı yedik. Dönüşte bin bir renk yeşillik arasında yapılmış küçük temiz asfalt köy yolları bana memleketimi hatırlattı. Ben İzmirliyim oraları ağaç ve bağ memleketi, bizim cennetimiz. Ama bilmem neden bu uçsuz bucaksız yeşil tabiat bana ilk hocalığımı yaptığım Konya'yı hatırlattı. Trenle saatlerce gidirsiniz. Köstebek yuvası gibi köyler. Kapılarının önünde bir tek ağaç yoktur. Dağlar ovalar ağaçsız, uçsuz bucaksız bir bozkır içinde bu köstebek yuvasında yaşayan çileli köylümüz. Burada boz bir renk görmek imkânsız. Ağaçların gövdesi bile yeşil sarmaşıklarla sarılı. Adım başı üstleri arduvazla örtülü saçaklı evler, cennet gibi köyler, yanı başında çam kokulu pınarlar, verimli tarlalar. Otomobilin arkasında Pertev'le yavaş yavaş memleketi konuştuk, her sene yanıp giden asırlık ormanlarımızı düşünmemek imkânsız...İnsan yabancı bir memlekette acayip bir insan oluyor.

Her şeyi memleketinin içine girerek düşünüyor. Daima bir terazinin gözünde bir problem ötekinde memleket... Halbuki Türkiye’de iken insan başka yer arar. En mühim senelerimize karşı bazen nasıl lakayt kalmışızdır.

Bu sene aynı şeyi Portekiz’deki kongrede de yaşadım. Bir folklor kongresi idi, yirmiden fazla millet temsil edildi, iki yüz elliden fazla temsilci vardı. Pertev bir taraftan Fransa’yı bir taraftan da Türkiye’yi temsil ediyordu. Fransa’dan iştirak ediyorduk, ama Pertev daha evvel notla kongreyi mevzuunu ve biyografisini yollamıştı. Tabii salında birçok milletin bayrakları yanında bizim bayrakta dalgalanıyordu. Gurbet elde Türk bayrağı daha bir şanlı oluyor. Kongre kapısının önündeki bayrakların arasında bizimki daha başkaydı sanki...Fakat bu kongrelerde insan bazen yapılması icap eden ve yapılamayan şeyleri daha iyi görüyor. Mesela burnumuzun dibindeki İsrail ne güzel ne esaslı çalışıyor ilim meselelerinde. Arşivlerini kurmuşlar, enstitülerini kurmuşlar, masallarını toplamışlar ve topluyorlar, müthiş kuvvetli insanlar. Her memleket kendi çapında işlerle gelmiş. Türk Folklorunun da Pertev tarafından temsil edilmesi ne iyi oldu. Birçok meselelerimiz üzerinde ilim adamları bir şeyler öğretmeye çalıştılar. Öğündüler de. Ama öte taraftan işletmesi icap eden ve bugün hiçbir elin uzanmadığı hazinelerimizi düşünmemek kolay mı? Pertev Dil Tarih’te Türkiye’deki masalları sistemle işleyecek bir arşiv kurmuştu. Dünya çapında bir arşiv olacaktı, dağıldı gitti. Bugün ne Avrupa’da ne Amerika’da eşine rastlanmayan âşıklarımız var. Kendilerindeki sözlü hazineleri kendileriyle alıp gönderecekler. Bunlar o kadar az ve bir çoğu da o kadar yaşlı ki...Belki on sene sonra onlara koşup bu hazineleri memlekete mal etmek istesek çok geç olacak...Doğrusu bu kongrede bu beni çok sarstı. İçimden bir çocuk gibi ağlamak istedim. Bir gün Pertev’e dedim ki, paramız olunca bir manyetofon alalım. Bırak beni Türkiye’ye gideyim. Sana yardım etmek benim vazifem. Altı ay orada kalsam memleketi âşıkların olduğu yerleri dolaşsam ve bunları elimden geldiği kadar toptasam bir iş yapmış olurum. İlk iş bu âşıkların hatta meşhur masalcıların yerlerini öğrenip rasyonel bir plan yapmak ve bu işi kuvveden fiile çıkarmak.

Aziz kardeşim Hayrünnisa benim kâtipliğimi yaptı, havadisleri verdi. Benden sevgi ve selamlar. Fundamenta baskısı ilerliyor. Yarıya kadar dizildi. Üçte birinin sayfa bağlanması tamamlandı. Sene sonuna kadar baskı işi tamamlanacak herhalde. Hürmetler, selamlar, sevgiler.

Pertev Boratav